

GRAHAM GREENE

**El doctor Fischer de Ginebra
o
la Festa de la Bomba**

Traduït de l'anglès per Josep Alemany

Edicions de 1984
Barcelona

Títol original:
Doctor Fischer of Geneva or the Bomb Party / Graham Greene
Copyright © Verdant, S.A., 1980
All rights reserved

Primera edició: gener de 2018

Disseny de la coberta: Estudi Satué
Copyright © de la fotografia de la coberta: Andrew Czap
Money, 2011
<https://www.flickr.com/photos/andrewczap/>

Copyright © de la traducció: Josep Alemany
Copyright © d'aquesta edició: Edicions de 1984, S. L.
Trafalgar, 10, 2n · 08010 Barcelona
Correu: 1984@edicions1984.cat
www.edicions1984.cat

Imprès i relligat a Romanyà-Valls

ISBN: 978-84-16987-17-7
DIPÒSIT LEGAL: B. 95-2018

Tots els drets reservats.
Prohibida tota forma de còpia i la distribució d'exemplars
mitjançant lloguer o préstec públics.

I

Jo detestava el doctor Fischer més que a cap altre home de tots els que he conegut, així com estimava la seva filla més que a cap altra dona al món. Ja és ben estrany que ella i jo ens arribéssim a conèixer, però encara ho és més que ens caséssim. L'Anna-Luise i el seu pare milionari vivien en una gran mansió blanca d'estil clàssic a la vora del llac, a Versoix, als afores de Ginebra, mentre que jo treballava com a traductor i redactor de cartes a la fàbrica de xocolata de Vevey, un edifici descomunal de vidre. Es pot dir que vivíem en mons, no sols en cantons, diferents. Quan jo em posava a treballar, a dos quarts de nou del matí, ella encara dormia al seu dormitori rosa i blanc que, segons em va explicar un dia, semblava un pastís de noces, i quan, a l'hora de dinar, jo sortia per menjar-me a corre-cuita un entrepà, ella sens dubte estava asseguda en bata davant el mirall i es pentinava. De les vendes de la xocolata, l'empresa em pagava tres mil francs cada mes, quantitat que equivalia, segons els meus càlculs, als ingressos del doctor Fischer cada mitja hora. Anys enrere, aquest personatge s'havia inventat el Dentophil Bouquet, un dentifrici capaç, almenys molts s'ho creien, de barrar

II

el pas a les infeccions causades pel consum excessiu de la nostra xocolata. El mot «Bouquet» volia indicar que es tractava de triar un perfum, i en el primer anunci apareixia un ram de flors preciós. «¿Quina flor preferiu?» Més endavant, s'hi va veure una colla de noies encisadores, presentades amb un difuminat molt artístic, i cada una aguantava amb les dents una flor, diferent de les altres.

Jo, però, no detestava pas el doctor Fischer a causa dels seus calés. L'odiava a causa del seu orgull, del seu menyspreu de tot el món i de la seva crueltat. Ell no estimava ningú, ni tan sols la seva filla. Ni es va prendre la molèstia d'oposar-se al nostre casament, ja que per mi sentia el mateix menyspreu que pels seus pretesos amics, sempre disposats a reunir-se al seu voltant al més petit senyal. L'Anna-Luise, com que el seu anglès no era perfecte, els anomenava «*Toads*» («gripaus»). Es tractava d'una confusió. Ella volia dir «*Toadies*» («llagoters», «aduladors»), però ben aviat vaig adoptar aquell malnom. Entre els Gripaus hi havia un actor de cine alcohòlic, en Richard Deane; un *divisionnaire* —graduació molt alta en l'exèrcit suís, que només té un general en temps de guerra—, en Krueger;¹ un advocat especialista en dret internacional, en Kips; un assessor fiscal, monsieur Belmont; i una americana de cabells blaus, Mrs. Montgomery. El general, com alguns anomenaven en Krueger, estava jubilat; Mrs. Montgomery acceptava sense dramatisme la seva condició de

1. En la jerarquia militar, el *divisionnaire* és el general de divisió. (*Totes les notes són del traductor.*)

viuda, i tots ells s'havien instal·lat al voltant de Ginebra per les mateixes raons: per defugir les obligacions fiscals dels seus països d'origen o bé per treure profit de la legislació del cantó, favorable als seus interessos. Quan els vaig conèixer, al grup només hi havia dos suïssos: el doctor Fischer i el *divisionnaire*. En Fischer era, amb una gran diferència, el més ric i els dominava a tots, tal com un home pot dominar un ase, amb el fuet en una mà i la pastanaga a l'altra. Tots estaven carregats de diners, però com els agradaven les pastanagues! Si aguantaven aquelles festes abominables era perquè es delien per les pastanagues. L'amfitrió començava la vetllada humiliant-los (me l'imagino, durant els primers sopars, preguntant: «¿Que no teniu sentit de l'humor?»), la recompensa venia després. Al final van aprendre a riure abans de sentir l'acudit. Es consideraven un grup selecte. Molta gent, a Ginebra i els seus encontorns, envejava la seva amistat amb el gran doctor Fischer. (No he sabut mai per què li donaven aquest títol. Potser se l'havien inventat per afalagar-lo, de la mateixa manera que anomenaven «general» el *divisionnaire*.)

¿Com és que em vaig enamorar de la filla d'en Fischer? No calen gaires explicacions. L'Anna-Luise era jove i bonica, generosa i intel·ligent, i ara no puc pensar en ella sense que em vinguin les llàgrimes als ulls. Però quin misteri es devia amagar darrere els seu amor per mi! Quan ens vam conèixer, ens separaven més de trenta anys, i jo no tenia res que pogués atreure una noia de la seva edat. Quan era jove, vaig perdre la mà esquerra fent de bomber la nit de desembre del

1940 en què un atac aeri alemany va calar foc a la City de Londres. Amb l'escarransida pensió que vaig rebre en acabar-se la guerra em va costar una mica instal·lar-me a Suïssa, on em podria guanyar la vida gràcies als idiomes que sabia. De petit havia viscut a França, Turquia i el Paraguai, perquè el pare era un diplomàtic de poca categoria, i vaig aprendre la llengua de cada país. Per una estranya coincidència, el pare i la mare van morir la mateixa nit que vaig perdre la mà; van quedar enterrats sota els enderrocs d'una casa de West Kensington mentre la meva mà desapareixia en algun lloc de Leadenhall Street, prop del Banc d'Anglaterra.

El pare, com tots els diplomàtics, a l'últim tram de la seva vida va rebre el títol de cavaller: sir Frederick Jones. A Anglaterra, ningú no trobava còmic o estrany aquell nom adornat amb un prefix honorable, però més tard vaig descobrir que, als ulls del doctor Fischer, el meu senzill «senyor A. Jones» era un nom ridícul.

Dissortadament per a mi, el pare havia combinat la carrera diplomàtica amb l'estudi de la història anglosaxona, i, amb l'aprovació de la mare, no cal dir-ho, em va posar el nom d'Alfred, un dels seus herois (em sembla que ella es va espantar davant la proposta d'«Alfred»). Aquest nom de pila, per alguna raó inexplicable, estava totalment desprestigiada en el món de les classes mitjanes en què vivíem; sovint escurçat Alf, pertanyia exclusivament al proletariat. Potser per això el doctor Fischer, l'inventor del Dentophil Bouquet, em deia Jones i prou, fins i tot després d'haver-me casat amb la seva filla.

Tornant a l'Anna-Luise, ¿quin atractiu podia tro-

bar en un home de cinquanta anys? Potser buscava un pare més comprensiu que el doctor Fischer, mentre que jo, per la meva banda, potser estava embrancat en la recerca inconscient d'una filla més que no pas d'una esposa. La meva dona havia mort de part feia vint anys, enduent-se també el nadó, que, segons els metges, era una nena. Jo estava enamorat de la meva dona, però encara no havia assolit l'edat en què un home estima de debò i potser no havia tingut temps. Dubto que puguem deixar d'estimar, però podem deixar d'estar enamorats amb la mateixa facilitat amb què superem l'admiració per un escriptor idolatrat durant la infantesa. El record de la meva dona es va esvaïr ben aviat. Si no buscava una altra dona, no era pas per fidelitat. Haver trobat una dona que m'acceptés com a amant malgrat la imitació en plàstic d'una mà i els ingressos poc atractius constituïa gairebé un miracle, i no podia esperar pas que un fet tan extraordinari es repetís. Quan la necessitat d'una dona em burxava massa, sempre tenia el recurs de comprar una còpula, fins i tot a Suïssa, després que el sou de la meva feina a la fàbrica de xocolata s'afegís a la pensió i a l'esquifida herència dels pares (ben poca cosa, però, com que havien invertit el seu capital en emprèstits de guerra, almenys era lliure d'impostos anglesos).

L'Anna-Luise i jo ens vam conèixer menjant un parell d'entrepans. Jo havia demanat el meu àpat del migdia i ella feia una queixalada abans de visitar una dona de Vevey que li havia fet de mainadera. Mentre jo esperava que arribés l'entrepà, vaig anar al lavabo; havia deixat el diari a la cadira per indicar que la taula

estava ocupada, però l'Anna-Luise, sense veure el diari, es va asseure a la cadira del davant. Quan vaig tornar al meu lloc, ella es devia fixar en la mà de plàstic —malgrat el guant que duia per dissimular-la— i sens dubte per això ni es va disculpar ni va canviar de taula. (Ja he dit que era molt amable. No s'assemblava gens al seu pare. M'hauria agradat conèixer la seva mare.)

Els nostres entrepans van arribar alhora: el seu era de pernil, i el meu de formatge; ella havia demanat un cafè, i jo cervesa. Hi va haver un moment de confusió perquè la cambrera es pensava que estàvem junts... I, de cop i volta, ho vam estar, com dos amics que es retroben després de molts anys de separació. Els seus cabells llargs, de color caoba, tenien l'esclat d'un vernís francès, i se'ls recollia endarrere, aguantant-los amb un passador de carei travessat per un bastonet, a l'estil xinès (em sembla que el qualifiquen així). Mentre la saludava educadament, no em podia estar d'imaginar-me que li treia el bastonet, amb el resultat que el passador de carei li queia a terra i els cabells sobre les espatlles. Era molt diferent de les noies suïsses que veia cada dia pels carrers, amb cares bufones i fresques, de mantega i nata, i la mirada inexpressiva que la falta d'experiència convertia en invulnerable. L'Anna-Luise havia adquirit molta experiència vivint sola amb el doctor Fischer després de la mort de la seva mare.

Ens vam presentar de seguida, abans d'enllestir els entrepans. Quan em va anunciar que es deia Fischer, vaig exclamar:

—No deu ser aquell Fischer, ¿oi que no?

—No sé qui és, aquell Fischer.

—El doctor Fischer, el dels sopars.
Va fer que sí amb el cap, i em vaig adonar que l'ha-
via ferida.

—Jo no hi vaig mai, als sopars —em va explicar.
Vaig respondre ràpidament que els rumors exage-
ren sempre.

—En aquest cas no. Els sopars són execrables.

Llavors, potser per canviar de tema, va fer una al-
lusió directa a la meva pròtesi de plàstic, sempre dissi-
mulada amb un guant. Molta gent fa veure que no s'hi
ha fixat, encara que sovint hi llancen mirades furtives
quan es pensen que la meva atenció es desvia cap a un
altre lloc. Li vaig parlar de l'atac aeri alemany, d'aquella
nit a la City de Londres, de com les flames il·luminaven
el cel fins al West End i amb la seva claror es podia
llegir un llibre a la una de la nit. La meva caserna estava
a la vora de Tottenham Court Road i no ens van cridar
per anar als barris de l'Est fins ben avançada la nit.

—Han passat més de trenta anys —vaig afegir—,
però em sembla que va ser fa pocs mesos.

—És el mateix any en què es va casar el pare. La
mare em va explicar que, després de la cerimònia, ell
va oferir una festa espectacular. Ja era milionari, gràci-
es al Dentophil Bouquet, és clar. A més, érem neutrals,
i el racionament no s'aplicava als rics. Suposo que es
pot considerar la primera de les seves festes. Hi havia
perfum francès per a les dones i bastonets de remenar
còctels d'or per als homes. En aquella època, li agrada-
va la presència de les dones als seus sopars. La gresca
es va allargar fins a les cinc de la matinada. No és pre-
cisament la idea que tinc d'una nit de noces.

—A nosaltres, l'aviació alemanya no ens va deixar tranquils fins a dos quarts de sis. Llavors ja m'havien portat a l'hospital, però vaig sentir el senyal de fi d'alerta del llit estant.

Tots dos vam demanar un altre entrepà i no em va deixar pagar el seu.

—Un altre dia —va dir.

Vaig interpretar aquesta frase com la promesa de veure'ns com a mínim un cop més.

La nit del bombardeig i aquell dinar d'entrepans són els records més vius i més clars que tinc, fins i tot més clars que els del dia en què va morir l'Anna-Luise.

Un cop enllestits els entrepans, la vaig mirar mentre se n'anava, abans de tornar jo a l'oficina i a les cinc cartes en castellà i a les tres en turc que m'esperaven sobre la taula, relacionades amb una nova varietat de xocolata amb llet aromatitzada amb whisky. El Dentophil Bouquet, no cal dir-ho, es vantaria de convertir-la inofensiva per a les genives.